

Μορφές επικοινωνίας διευθυντή και εκπαιδευτικών γυμνασίου με γονείς και κηδεμόνες μαθητών

Ελισάβετ Μερκούρη
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου

Παναγιώτης Ι. Σταμάτης
Διδάσκων ΤΕΠΙΑΕΣ Πανεπιστημίου Αιγαίου

Εισαγωγικά – Η έννοια της επικοινωνίας στη σχολική μονάδα

Πολλοί προβληματισμοί έχουν διατυπωθεί για το σύγχρονο ελληνικό σχολείο κάθε βαθμίδας και για την αποτελεσματικότητα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η χρησιμότητα και η συμβολή του υλικού παράγοντα στην ανέλιξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε καμία περίπτωση δεν παραγκωνίζεται, αλλά, ταυτόχρονα, είναι αναμφισβήτητη η αξία του ανθρώπινου στοιχείου, γιατί σχετίζεται με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ενδοταξικού κλίματος, όπως αυτό αντικατοπτρίζεται στις υφιστάμενες παιδαγωγικές σχέσεις (Σταμάτης, 2007). Σύμφωνα με σύγχρονες μελέτες και ερευνητικές προσεγγίσεις εκπαιδευτικών θεμάτων (Sharigo, 2004· Tanner, 2005), αποτελεί πλέον αδιάψευστη πραγματικότητα το γεγονός ότι πολλά από τα προβλήματα που ανακύπτουν καθημερινά και τα οποία διαταράσσουν καθοριστικά το σύνολο των παιδαγωγικών σχέσεων οφείλονται στην υποβάθμιση της ποιότητας της επικοινωνιακής διαδικασίας. *Τι είναι, όμως, επικοινωνία και πώς αυτή επηρεάζει θετικά τις ευρύτερες ενδοσχολικές σχέσεις συντελώντας, έτσι, στην αναβάθμιση του παρεχόμενου έργου αγωγής στο σύγχρονο εκπαιδευτικό, εργασιακό και μαθησιακό περιβάλλον;*

Επικοινωνία είναι μια διεργασία αμφίδρομης ροής πληροφοριών μεταξύ δύο ατόμων, του αποστολέα και του αποδέκτη, η οποία δημιουργεί κλίμα αμοιβαίας κατανόησης και διαμορφώνει τις ανθρώπινες σχέσεις. Η επικοινωνία προϋποθέτει την ύπαρξη δύο ατόμων, τη μεταφορά του μηνύματος από το πρώτο στο δεύτερο και την κατανόηση του μηνύματος αυτού από τον τελευταίο. Επομένως, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι επικοινωνία δεν είναι η απλή έκφραση ιδεών και απόψεων, αλλά η υλοποίηση αποκωδικοποίησης του διατυπωμένου μη-

νύματος από τον αποδέκτη (Κοντάκος και Σταμάτης, 2002· Σταμάτης, 2005). Η επικοινωνία αποτελεί συστατικό στοιχείο κάθε οργάνωσης και έχει ιδιαίζουσα σημασία για την επίτευξη των στόχων κάθε κοινωνικού οργανισμού. Κι αυτό γιατί μέσω της επικοινωνίας *ενοποιείται* η οργανωμένη προσπάθεια, *τροποποιείται* η συμπεριφορά των μελών και *επηρεάζεται* η απόδοσή τους. Η ανάπτυξη, επομένως, της επιδεξιότητας στην τέχνη της επικοινωνίας πρέπει να είναι ένα από τα βασικά στοιχεία της κατάρτισης των διοικητικών στελεχών στη σύγχρονη διοίκηση. Για τις σχολικές μονάδες η επικοινωνία αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα, γιατί η φύση των εργασιών τους και η διδακτική πράξη υλοποιούνται, κατά κύριο λόγο, μέσω λεκτικής ή μη λεκτικής επικοινωνίας. Οι άμεσα εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία, που είναι οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές και οι γονείς, απαιτούν περισσότερη πληροφόρηση για τη σχολική οργάνωση, τη λειτουργία και τη διδακτική μεθοδολογία.

Με την αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων του σχολείου καθίσταται πιο αποτελεσματική η διοίκηση της εκπαίδευσης, γιατί από τη μια πλευρά επιτυγχάνεται η συλλογή πληροφοριών από τα στελέχη της εκπαίδευσης, που θα τις χρησιμοποιήσουν, ώστε να οδηγηθούν σε ορθή λήψη αποφάσεων, και από την άλλη γιατί ελαχιστοποιούνται οι παρανοήσεις και οι συγκρούσεις ανάμεσα στα διοικητικά όργανα της εκπαίδευσης και αναπτύσσονται καλές, αρμονικές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη που απαρτίζουν τη σχολική κοινότητα στο σύνολό της (Σαΐτης, 2007). Ωστόσο, παρά τη σπουδαιότητα που έχει η σωστή χρήση επικοινωνιακών τεχνικών για την αποτελεσματική λειτουργία των σχολικών μονάδων, δίνεται λίγη προσοχή σε αυτή τόσο σε επίπεδο επιμόρφωσης των ηγετικών στελεχών εκπαίδευσης όσο και σε επίπεδο διοικητικής πρακτικής.

Συμπερασματικά, η λειτουργία της επικοινωνίας στη σχολική μονάδα αποτελεί το υπόβαθρο και το έρεισμα πάνω στο οποίο υλοποιείται η εκπαιδευτική διαδικασία και πραγματοποιείται η επίτευξη των κοινών στόχων του σχολείου. Ο βαθμός, όμως, της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας κάθε σχολικής μονάδας εξαρτάται κυρίως από τις γνώσεις και τις ικανότητες των διευθυντικών στελεχών, που τους εξασφαλίζουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν με όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική πράξη. Αυτό συμβαίνει, επειδή οι διευθυντές των σχολικών μονάδων αναλώνουν περίπου το 70% του χρόνου τους στην επικοινωνία.

Η κατανόηση, επομένως, της επικοινωνίας είναι ένα βασικό στοιχείο για τη μελέτη της εκπαιδευτικής διοίκησης, γιατί προσφέρει μια πρόσθετη διάσταση για τη θεώρηση και εξέταση του σχολείου ως κοινωνικού συστήματος. Με βάση τη θέση του στην ιεραρχική πυραμίδα της εκπαίδευσης, ο διευθυντής κάθε σχολικής μονάδας επικοινωνεί με τους προϊστάμενους του, με το σύλλογο διδασκόντων, με τους μαθητές και τους γονείς ή κηδεμόνες τους, με το διοικητικό προσωπικό, καθώς επίσης και με κοινωνικούς φορείς που εμπλέκονται στη λειτουργία της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σχέσεις σχολείου και οικογένειας

Το σχολείο και η οικογένεια αποτελούν δύο θεσμούς οι οποίοι ασκούν μεγάλη επίδραση στην ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του παιδιού. Η συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία εκτιμάται ότι έχει πολλά πλεονεκτήματα. Ωστόσο, το θέμα «γονείς και σχολείο» αποτελεί αντικείμενο μελέτης πολλών επιστημονικών ερευνών τα τελευταία χρόνια. Οι περισσότερες έρευνες υποστηρίζουν ότι ένα εκπαιδευτικό σύστημα έχει καλύτερα αποτελέσματα και το παιδί έχει περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας, όταν οι γονείς συνεργάζονται με το σχολείο (Olmsted, 1991· Martin et al., 1997). Εξάλλου, επισημαίνεται ευρύτερα στη βιβλιογραφία ότι η πλειονότητα των δασκάλων και των γονέων μοιράζονται κοινούς στόχους, ενώ καθένας από αυτούς έχει συμπληρωματικές ικανότητες και γνώσεις.

Η διαπίστωση αυτή, μαζί με αλλαγές στο διεθνές πολιτικό, ιστορικό και οικονομικό γίνεσθαι, όπως η καθιέρωση των δημοκρατικών θεσμών, η ιδέα της παροχής ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης, η τάση για αποκέντρωση και ο διάλογος για το ζήτημα της ανάθεσης ευθύνης για την εκπαίδευση των παιδιών (Davies και Johnson, 1996), έχουν ως αποτέλεσμα να δίνεται σήμερα διεθνώς ιδιαίτερη προσοχή στους δεσμούς που αναπτύσσονται ανάμεσα στο σχολείο και στην οικογένεια κάθε μαθητή.

Οι γονείς ανέκαθεν υπήρξαν οι πιο σημαντικοί παιδαγωγοί στη ζωή του παιδιού (Berger, 1991). Ο Κομένιος, ο Ρουσό, ο Λοκ, ο Πεσταλότσι και άλλοι μεγάλοι παιδαγωγοί αναγνώρισαν τη σημασία που έχουν για τα παιδιά οι καθημερινές συναναστροφές τους με τους γονείς τους. Κι αυτό παρατηρείται, γιατί οι γονείς, σε μια διαδικασία συνεχούς αλληλεπίδρασης με το παιδί τους, ασκούν επιρροή στα κίνητρα του μαθητή-παιδιού τους, στις στάσεις του, στις αξίες του, στις αντιλήψεις του, στις φιλοδοξίες του και επιδρούν καθοριστικά στη μόρφωσή του.

Οι Martin et al. (1997) προτείνουν ένα μοντέλο *τεσσάρων σταδίων ανάπτυξης* των δεσμών ανάμεσα στο σπίτι και στο σχολείο, το οποίο προνοεί μια λεπτομερή περιγραφή για το πώς η «εμπλοκή» των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι δυνατό να μετατραπεί σε μια αμοιβαία συνεργασία. Τα στάδια αυτά είναι:

- **Στάδιο εξάρτησης:** Οι γονείς σε αυτό το στάδιο είναι παθητικοί και «ευλαβικοί» απέναντι στην επαγγελματική εμπειρογνωμοσύνη των εκπαιδευτικών.
- **Στάδιο συνδρομής:** Οι εκπαιδευτικοί αρχίζουν να ζητούν τη συμβολή των οικογενειών του σχολείου για αλλαγές και οι απόψεις των γονέων αρχίζουν να εισακούονται.
- **Στάδιο αλληλεπίδρασης:** Η ενεργός ανάμειξη των οικογενειών στη σχολική ζωή είναι αναμενόμενη, εφόσον οι γονείς θεωρούνται ως «συν-εκπαιδευτές» των παιδιών.
- **Στάδιο συνεργασίας και συνεταιρισμού:** Η εκπαιδευτική δράση στη σχολική μονάδα και, γενικότερα, ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός αποτελούν κοινή συσταμένη της αгаστικής συνεργασίας εκπαιδευτικών και γονέων.

Διερευνητική προσέγγιση

Σύμφωνα με το προαναφερόμενο θεωρητικό πλαίσιο, η επικοινωνιακή συμπεριφορά για την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων στην εκπαίδευση προσλαμβάνει ιδιαίτερα σημαντικές διαστάσεις. Η περαιτέρω διερεύνηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού έργου.

Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης περίπτωσης, που πραγματοποιήθηκε σε Γυμνάσιο της Ανατολικής Αττικής, είναι η κατανόηση του ρόλου της επικοινωνιακής σχέσης μεταξύ *σχολείου και οικογένειας* καθώς και των προβλημάτων που υπάρχουν στη σχέση αυτή, ώστε να οδηγηθούμε στη διαμόρφωση στρατηγικών για μια συστηματική και αποτελεσματική αντιμετώπιση των δυσκολιών αυτών.

Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα επιχειρεί τη διακρίβωση των σχέσεων που αναπτύσσουν ο διευθυντής και οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών τους, και αντίστροφα, οι γονείς με τον διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Διερευνάται αν οι γονείς συμμετέχουν στα δρώμενα της σχολικής μονάδας, αν ενημερώνονται ουσιαστικά από τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους για την πορεία τους και τη γενική τους πρόοδο, και αν υπάρχουν προοπτικές για βελτίωση και αναβάθμιση της ήδη υπάρχουσας επικοινωνιακής σχέσης γονέων και σχολείου. Επίσης, η συγκεκριμένη έρευνα εστιάζει στη διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν το φαινόμενο της επικοινωνίας και συνεργασίας του σχολείου με τους γονείς, στην περιγραφή των μορφών που παίρνει αυτή η επικοινωνιακή σχέση, στις συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιείται και στις αντιλήψεις διευθυντή, εκπαιδευτικών και γονέων σχετικά με τις προοπτικές διερεύνησης της μεταξύ τους επικοινωνίας και συνεργασίας.

Μεθοδολογία της έρευνας

• Προβληματική της έρευνας

Η σύγχρονη επιστήμη επιδεικνύει ενδιαφέρον για την εκπαιδευτική διοίκηση. Υπάρχουν, όμως, σημεία που απαιτούν μεγαλύτερη διερεύνηση. Συγκεκριμένα, ενδιαφέρει η επικοινωνιακή σχέση διευθυντών σχολικών μονάδων με τους γονείς και κηδεμόνες μαθητών τους, καθώς επίσης και το μέγεθος της ανταπόκρισης των γονέων στην προσπάθεια του σχολείου για προσέγγισή τους και ενημέρωσή τους πάνω σε θέματα που σχετίζονται με την πρόοδο και τη γενικότερη πορεία των παιδιών τους.

• Ερευνητική στρατηγική

Για τη «μέτρηση» της επικοινωνιακής αυτής σχέσης χρησιμοποιήθηκε η *ημιδομημένη ή ημικατευθυνόμενη συνέντευξη* με τον διευθυντή του συγκεκριμένου σχολείου, η οποία προβλέπει, βέβαια, τη χρήση ενός άξονα ερωτημάτων, αλλά ταυτόχρονα μειώνει το βαθμό παρέμβασης του ερευνητή. Έτσι, δίνονται περι-

θώρια στον ερωτώμενο να εκφράσει τις απόψεις, τις εμπειρίες και τις σκέψεις του. Η διερεύνηση των απόψεων του διευθυντή σχετικά με τη διαδικασία της επικοινωνίας στο χώρο του σχολείου του υλοποιήθηκε με την παράθεση κάποιων ερωτημάτων, που λειτούργησαν ως έναυσμα για τη διατύπωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικής άποψής του για το επικοινωνιακό φαινόμενο ως προϋπόθεση αποτελεσματικής λειτουργίας ενός σχολείου. Το περιεχόμενο των διερευνητικών αυτών θεμάτων, που υποβλήθηκε στον διευθυντή αυτής της σχολικής μονάδας το Μάιο του 2008, συνοψίζεται στα παρακάτω:

- Θεωρείτε ή όχι αναγκαία την επικοινωνία εκπαιδευτικών και γονέων στη σχολική σας μονάδα;
- Ενημερώνετε τους γονείς για τους στόχους του σχολείου και τις προσδοκίες που έχει αυτό για τα παιδιά τους;
- Θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν σταθερές και συστηματικές οι επαφές σας με το σύλλογο γονέων ή περιστασιακές και τυχαίες;
- Θα μπορούσατε, συνοπτικά, να αναφέρετε τα σημαντικότερα μέσα παρέμβασης που χρησιμοποιείτε στην προσέγγιση των γονέων των μαθητών σας;
- Κατά τις παιδαγωγικές συναντήσεις που πραγματοποιούνται στο χώρο του σχολείου διαμορφώνεται το κατάλληλο επικοινωνιακό πλαίσιο που επιτρέπει στους γονείς να δώσουν ουσιαστικές πληροφορίες για τα παιδιά τους;
- Με το θεσμό του Σχολικού Συμβουλίου το σχολείο αντιμετωπίζει προβλήματα που δημιουργούν μαθητές και μη συνεργάσιμοι γονείς;
- Οι πληροφορίες που παρέχονται από τους εκπαιδευτικούς στις τυπικές και άτυπες συναντήσεις με τους γονείς απαντούν ικανοποιητικά στα ερωτήματα των γονέων;
- Κάτω από ποιες συνθήκες οδηγείστε στο συμπέρασμα ότι οι γονείς και κηδεμόνες των μαθητών σας αδιαφορούν;
- Κάτω από την επίδραση ποιων παραγόντων διαμορφώνεται το φαινόμενο της επικοινωνίας σας με τους γονείς των μαθητών σας; Για παράδειγμα, το φτωχό πολιτιστικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων συνιστά παρεμποδιστικό παράγοντα επικοινωνίας;
- Επηρεάζει, κατά τη γνώμη σας, η επαγγελματική απασχόληση της γυναίκας αρνητικά την επικοινωνία σας με τις μητέρες των μαθητών σας;
- Η σχολική επίδοση στην τάξη στην οποία συμμετέχει ο μαθητής και η περιοχή στην οποία βρίσκεται το σχολείο, γενικότερα, αποτελούν, κατά τη γνώμη σας, παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την επικοινωνία διευθυντών και γονέων;
- Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας είναι σε θέση να γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο εργάζονται οι μαθητές στο σπίτι και τις δυσκολίες που αυτοί αντιμετωπίζουν;
- Είστε εσείς, προσωπικά, ως διευθυντής γυμνασίου, θετικά διακείμενος απέναντι σε περισσότερο διευρυμένες πρακτικές επικοινωνίας με τους γονείς των μαθητών σας;

Παράλληλα, για τη δημιουργία σφαιρικότερης άποψης για τη σημασία που

προσδίδουν γονείς και κηδεμόνες μαθητών στη σωστή άσκηση της επικοινωνίας στις σχολικές μονάδες, διανεμήθηκαν σε κάποιους γονείς ερωτηματολόγια με ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Οι ερωτήσεις αυτές απαντήθηκαν από σαράντα εννέα γονείς, μέλη του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Γυμνασίου, και επικεντρώθηκαν αποκλειστικά στην καταγραφή της επικοινωνιακής σχέσης των γονέων με τον διευθυντή και τους διδάσκοντες του συγκεκριμένου σχολείου.

Επιπρόσθετα, έντεκα εκπαιδευτικοί της ίδιας σχολικής μονάδας συμπλήρωσαν ένα παρόμοιο ερωτηματολόγιο με αυτό των γονέων, που είχε ως στόχο αυτή τη φορά τη διερεύνηση της επικοινωνίας των διδασκόντων με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών τους, καθώς και την προοπτική διεύρυνσης της ήδη πραγματοποιούμενης επικοινωνίας.

Συμπεράσματα της έρευνας

Η επεξεργασία των απαντήσεων της συνέντευξης και των ερωτηματολογίων οδήγησε στα ακόλουθα συμπεράσματα για τις επικοινωνιακές σχέσεις του συγκεκριμένου Γυμνασίου:

Επικοινωνία διευθυντή με γονείς

Σύμφωνα με την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν στη συνέντευξη από τον διευθυντή προκύπτουν τα εξής:

- Θεωρείται αναγκαία η επικοινωνία του διευθυντή με τους γονείς των μαθητών του.
- Το συγκεκριμένο σχολείο οργανώνει πρόγραμμα συναντήσεων με τους γονείς, το οποίο τηρείται κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.
- Οι επαφές του διευθυντή με τα μέλη του συλλόγου γονέων και τους γονείς είναι τακτικές και έχουν οριστεί για μία φορά το μήνα, πέρα, βέβαια, από τις απρογραμμάτιστες και άτυπες συναντήσεις.
- Συχνά οι γονείς δυσχεραίνουν με την εριστική τους συμπεριφορά το έργο της επικοινωνίας του σχολείου μαζί τους.
- Ο διευθυντής του σχολείου οδηγείται αβίαστα στο συμπέρασμα ότι οι γονείς αδιαφορούν για την πρόοδο των παιδιών τους, όταν δεν απαντούν στις επανειλημμένες τηλεφωνικές κλήσεις του.
- Γνωρίζοντας ο διευθυντής τον καταλυτικό ρόλο που διαδραματίζει η επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών στην ολοκληρωμένη και πολύπλευρη ανάπτυξη κάθε μαθητή, εξέφρασε με σαφήνεια τη διάθεσή του να είναι ανοικτός σε περισσότερες μορφές επικοινωνίας.
- Είναι επιθυμητή η διοργάνωση δραστηριοτήτων με σκοπό την εκπαίδευση των γονέων και τη συχνότερη προφορική ενημέρωσή τους αναφορικά με θέματα που σχετίζονται με τη σχολική επιτυχία των παιδιών τους. Γενικότερα, τονίστηκε η αναγκαιότητα να κάνει το σχολείο ανοίγματα προς τις οικογένειες των μαθητών επιζητώντας τη «γονεϊκή συνδρομή».

- Τέλος, η σχολική μονάδα πρέπει να αποκεντρωθεί από το ΥΠΕΠΘ και να ακολουθήσει έναν αυτόνομο δρόμο. Σε αυτή την περίπτωση, αναβαθμίζεται η συνεισφορά των γονέων, αφού θα είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία λήψης και υλοποίησης αποφάσεων για το σύνολο των ζητημάτων λειτουργίας της σχολικής μονάδας.

Επικοινωνία γονέων με εκπαιδευτικούς

Συνάγονται, από την επεξεργασία των απαντήσεων των γονέων, τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Οι περισσότεροι γονείς θεωρούν ως πιο «δημοφιλή» τρόπο επικοινωνίας τους με τον διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας το τηλέφωνο.
- Σχετικά με τη συχνότητα των επισκέψεών τους στο χώρο του σχολείου, οι γονείς πιστεύουν ότι το ιδανικό διάστημα που θα πρέπει να μεσολαβεί από τη μία επίσκεψη στην άλλη είναι ένας μήνας.
- Γονείς, σε ποσοστό 54,5%, θεωρούν ότι η επίδοση του μαθητή επηρεάζει την επικοινωνία τους με το σχολείο.
- Το γεγονός ότι οι γονείς αποκτούν μια πιο καθαρή εικόνα για τις δυνατότητες και τις κλίσεις των παιδιών τους από την επικοινωνία τους με τους εκπαιδευτικούς είναι για αυτούς ο κυριότερος λόγος επικοινωνίας τους με τους δάσκοντες καθηγητές.
- Αυτό που θα συντελούσε στην καλή συνεργασία γονέων και σχολείου είναι η συμμετοχή των γονέων και κηδεμόνων στη διοίκηση της σχολικής μονάδας και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κάτι τέτοιο, βέβαια, προϋποθέτει, γενικότερα, μεγαλύτερη ανεξαρτησία της σχολικής μονάδας από την κεντρική υπηρεσία του υπουργείου παιδείας και αλλαγή του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.
- Η ενδυνάμωση των σχέσεων γονέων και εκπαιδευτικών επιτυγχάνεται και με την οργάνωση σχολικών συγκεντρώσεων, με στόχο την ανάπτυξη θεμάτων που συντελούν στη γενικότερη αγωγή και καλλιέργεια των μαθητών. Οι γονείς στο μεγαλύτερο ποσοστό τους (74%) θεωρούν ότι οι συχνές προσκλήσεις των γονέων από την πλευρά του σχολείου, ώστε να έρχονται σε επαφή με το σχολικό περιβάλλον και τα προβλήματα που αυτό αντιμετωπίζει, συντελεί καίρια στην ενδυνάμωση των σχέσεων γονέων και εκπαιδευτικών.
- Το 62% των γονέων πιστεύουν ότι το κυριότερο στοιχείο που δυσχεραίνει την επικοινωνία τους με το σχολείο είναι η αντίληψη των εκπαιδευτικών ότι οι γονείς δείχνουν αδιαφορία για τη συμπεριφορά και την επίδοση των παιδιών τους.
- Τέλος, οι γονείς θεωρούν πως το στοιχείο εκείνο που δυσχεραίνει την επικοινωνιακή τους σχέση με τους εκπαιδευτικούς είναι το γεγονός ότι δεν βοηθούν οι καθηγητές ουσιαστικά στη σθεναρή ανάμειξη των γονέων στα εσωτερικά ζητήματα που απασχολούν τη σχολική μονάδα στο σύνολό της.

Επικοινωνία εκπαιδευτικών με γονείς

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών του ίδιου γυμνασίου:

- Η επικοινωνία των εκπαιδευτικών με τους γονείς γίνεται περισσότερο ταχυδρομικώς, δηλαδή οι εκπαιδευτικοί ενημερώνουν τους γονείς για οτιδήποτε συμβαίνει στα παιδιά τους μέσω γραπτής επιστολής.
- Σχετικά με τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο χώρο του σχολείου, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η καταλληλότερη συχνότητα είναι μία φορά το μήνα.
- Η επίδοση του μαθητή, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, επηρεάζει αδιαμφισβήτητα την επικοινωνία των γονέων με τους διδάσκοντες. Έτσι, οι γονείς των καλών μαθητών επισκέπτονται συχνότερα το σχολείο και έχουν καλύτερη συνεργασία με τον διευθυντή και το σύνολο των δασκάλων και καθηγητών.
- Το σχολείο είναι αυτό που ωφελείται περισσότερο από την έμπρακτη συμμετοχή των γονέων στα σχολικά δρώμενα, γιατί με αυτό τον τρόπο ρυθμίζονται αποτελεσματικότερα οι ποικίλες εκκρεμότητες.
- Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η διεύθυνση της σχολικής μονάδας θα μπορούσε να επιτύχει αгаστή συνεργασία με το σύλλογο γονέων, αν οι γονείς συμμετείχαν στη διοίκηση της σχολικής τους μονάδας για τη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου.
- Σε ό,τι αφορά την προοπτική ενδυνάμωσης της ήδη υπάρχουσας συνεργασίας με τους γονείς, οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι η πρόσκληση των γονέων σε εορταστικές εκδηλώσεις του σχολείου και η οργάνωση σχολικών συγκεντρώσεων με την ενεργό συμμετοχή των γονέων συντελούν καιρία στο γόνιμο προβληματισμό των τελευταίων πάνω σε θέματα που σχετίζονται με την αγωγή και τη γενικότερη καλλιέργεια των παιδιών τους. Με αυτούς τους δύο τρόπους αναπτύσσονται και διευρύνονται οι διάλογοι επικοινωνίας και συνεργασίας.
- Ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας επικοινωνίας και συνεργασίας διδασκόντων και γονέων είναι η ύπαρξη όλο και περισσότερων διαζευγμένων οικογενειών. Αυτή η δυσάρεστη πραγματικότητα καθιστά προβληματική και συχνά ανύπαρκτη την επικοινωνία των γονέων με τους δασκάλους των ίδιων των παιδιών τους.

Σκέψεις και προτάσεις για τη βελτίωση της επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας

Ζούμε σε ένα κόσμο ο οποίος μεταβάλλεται συνεχώς, γι' αυτό χρειάζεται αναθεώρηση και επαναπροσδιορισμός των σκοπών και των στόχων της εκπαίδευσης. Το σύγχρονο σχολείο πρέπει να ανταποκριθεί στην πρόκληση της διαρκούς προσαρμογής σε έναν ασταθή κόσμο. Έτσι, τα προγράμματα σπουδών στις μέρες μας πρέπει να απευθύνονται όχι μόνο στο επίσημο σχολείο αλλά και στην οικογένεια (Χατζηγεωργίου, 1999). Το ελληνικό σχολείο πρέπει να πάψει να είναι εσωστρεφές, να γκρεμίσει σταδιακά τα φυσικά του σύνορα και να συνεργαστεί ουσιαστικά με το μικροσύστημα της οικογένειας.

Σήμερα ο πολλαπλασιασμός των διαφορετικών φορέων παροχής γνώσης, όπως το Διαδίκτυο, αφαιρέσει από το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς την αποκλειστικότητα μετάδοσης της γνώσης. Κάθε οικογένεια έχει το δικό της «αναλυτικό πρόγραμμα» και ένα συγκεκριμένο τρόπο διδασκαλίας, γι' αυτό και οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να μείνουν ανεπηρέαστοι από τη μάθηση που συντελείται εκτός του σχολικού χώρου. Οι γονείς πρέπει να θεωρούνται το «κλειδί» στην ανάπτυξη της σύγχρονης μόρφωσης. Επομένως, ο σύγχρονος εκπαιδευτικός καλείται να συνεργαστεί με τον γονέα του μαθητή του, αξιοποιώντας και επεκτείνοντας μαθησιακές δραστηριότητες (Μπαμπάλης, 2005). Η επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας θα πρέπει να εστιαστεί στη δυνατότητα του γονέα να μοιραστεί με τον δάσκαλο τη γνώση, τις ελπίδες, τις ανησυχίες και τις προσδοκίες που αυτός έχει για το παιδί του.

Ο τρόπος με τον οποίο θα προσεγγίσουν οι εκπαιδευτικοί τους γονείς παίζει σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια να πειστούν εκείνοι ότι μπορούν πραγματικά να βοηθήσουν στο έργο του σχολείου. Οι γονείς γνωρίζουν πολύ καλά τα παιδιά τους και δίνοντας πληροφορίες για τα ενδιαφέροντα, τις γνώσεις και τη συμπεριφορά τους διευκολύνουν τον κάθε εκπαιδευτικό καθοριστικά στο έργο του. Στο πλαίσιο της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας πρέπει να οριοθετούνται εκ των προτέρων οι ρόλοι του καθενός, να ενημερώνεται η διοίκηση του σχολείου και να οργανώνονται κάποιες συναντήσεις/σεμινάρια, όπου θα δίνεται η δυνατότητα τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους γονείς να γνωριστούν και να ανταλλάξουν απόψεις γύρω από κοινούς άξονες προβληματισμού για τα παιδιά τους (Ψάλτη και Γαβριηλίδου, 1995).

Επίσης, θα βοηθούσε στη διεύρυνση επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας η εθελοντική εργασία των γονέων σε δημιουργικές δραστηριότητες της τάξης, σε μόνιμη ή εθελοντική βάση, ανάλογα με τις δυνατότητες και τις γνώσεις τους, έπειτα από κατάλληλη ενημέρωσή τους για προγράμματα και δραστηριότητες που γίνονται στο σχολείο.

Έτσι, θα ήταν δυνατή η συνεργασία σχολείου-οικογένειας σε προγράμματα αλφαριθμητισμού, επέκτασης της διαδικασίας μάθησης εκτός σχολείου και ανάπτυξης στρατηγικών μελέτης στο σπίτι, σε συνεργασία πάντα με τον δάσκαλο. Αποτέλεσμα αυτής της πολύπλευρης συνεργασίας θα ήταν η διαρκής ενημέρωση του εκπαιδευτικού από τον γονέα για τις εργασίες του παιδιού στο σπίτι και τις δυσκολίες που αυτό αντιμετωπίζει τόσο στην καθημερινή του προετοιμασία όσο και στις σχέσεις του με τους συμμαθητές του.

Όλες οι προαναφερθείσες μορφές συνεργασίας σχολείου-οικογένειας συνιστούν αποτελεσματικές στρατηγικές βελτίωσης του επιπέδου επικοινωνίας εκπαιδευτικών και γονέων. Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων καλούνται να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις εκείνες, που θα επιτρέπουν γόνιμες συνεργασίες με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών τους, καλλιεργώντας, παράλληλα, τον απαιτούμενο σεβασμό προς τους γονείς. Εδραιώνεται, έτσι, για την καθημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα ένας ειλικρινής και ουσιαστικός «διάλογος» σχολείου-οικογένειας.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, Ελ. (1993), *Το κράτος ως γονιός σύμμαχος ή αντίπαλος; Οικογένεια-Παιδική προστασία-Κοινωνική πολιτική*. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα.
- Αλαχιώτης, Σ. (2002). «Για ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα». *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*.
- Βάμβουκας, Μ. (1998), *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*, Γρηγόρης, Αθήνα.
- Γεωργίου, Σ. (1993), «Ο ρόλος της οικογένειας στη σχολική επίδοση», *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τ. 19.
- Γεωργίου, Σ. (2000), *Σχέση σχολείου-οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Γεωργίου, Σ. - Τσουρής, Χ. - Σταύρου, Χ. (1997), «Συνεταιρισμός στην Εκπαίδευση: Πολυτέλεια ή αναγκαιότητα;» *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* (έκδοση της Κυπριακής Παιδαγωγικής Εταιρείας).
- Γιαννικοπούλου, Αγγ. (1998), *Από την προανάγνωση στην ανάγνωση*, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Δουλαβέρας, Αρ. (1992), «Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στις σχέσεις του με τους μαθητές και τους γονείς». *Λόγος και Πράξη*, τ. 48.
- Dombey, H. - Spencer, M. (1991). *Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή*. Έκφραση, Αθήνα.
- Ζάχαρης, Δ., *Παράθεση, κίνητρα, ιδεολογία, επίδοση*, Γρηγόρη, Αθήνα.
- Κάτσικας, Χρ. (1995), «Οικογένεια και Σχολική επίδοση. Η σύμπτωση μιας σχέσης». *Νέα Παιδεία*, τ. 74.
- Katz, L. (2000). «Τι μπορούμε να μάθουμε από το Reggio Emilia», στο Reggio Emilia, *Οι χίλιες γλώσσες των παιδιών προσχολικής ηλικίας*. Πατάκη, Αθήνα.
- Κοντάκος, Α. - Σταμάτης, Π. (2002), «Αρχές μιας 'επικοινωνιακής υγιεινής' στο νηπιαγωγείο», στο Ν. Πολεμικός, Μ. Καΐλα και Φ. Καλαβιάσης (επιμ.), *Εκπαιδευτική, Οικογενειακή και Πολιτική Ψυχοπαθολογία*, τ. Γ': Αποκλίσεις στο χώρο της εκπαίδευσης. Ατραπός, Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002), *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας*, Γρηγόρη, Αθήνα.
- Μουσουρού, Α. (1994), *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, Gutenberg, Αθήνα.
- Μπαμπιάλης, Θ. Κ. (2005), *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού στη σχολική τάξη. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού*, Ατραπός, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος, Θ. (1994), «Σύλλογοι γονέων. παράγοντες εκπαίδευσης», *Το Σχολείο και το Σπίτι*, τ. 1, Αθήνα.
- Παπαγιαννίδου, Χ. (2000), *Σχέσεις γονέων και δασκάλων στην προσχολική εκπαίδευση*. Σύγχρονη Εκπαίδευση.
- Ράπτης, Π. (1993), «Συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Σημασία και μορφές». *Σχολείο και Ζωή*, τ. 4.
- Σαΐτης, Χ. (2002), *Ο Διευθυντής στο σύγχρονο σχολείο. Από τη Θεωρία στην Πράξη*. Αυτοέκ-

δοση, Αθήνα.

- Σαΐτης, Χ. (2007), *Ο Διευθυντής στο σύγχρονο σχολείο. Από τη Θεωρία στην Πράξη*, Αθήνα.
- Σταμάτης, Π. Ι. (2005), *Παιδαγωγική μη λεκτική επικοινωνία. Ο ρόλος της απτικής συμπεριφοράς στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση*. Ατραπός, Αθήνα.
- Σταμάτης, Π. Ι. (2007), «Κτιριολογικός σχεδιασμός εκπαιδευτικών μονάδων», στο Φ. Καλαβάσης και Α. Κοντάκος (επιμ.) *Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού*, Ατραπός, Αθήνα.
- Συμεού, Α. (2001), «Εμπειρίες και συμπεράσματα μιας προσπάθειας εμπλοκής των γονιών στη σχολική τάξη», στο Συνέδριο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου, *Σχέσεις σχολείου-οικογένειας*. Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία.
- Χατζηγεωργίου, Ι. (1999). *Γνώθι το Curriculum. Θέματα Αναλυτικών Προγραμμάτων και Διδακτικής*, Ατραπός, Αθήνα.
- Ψάλτη, Α. - Γαβριηλίδου, Μ. (1995, 1996), *Συνεργασία γονιών-σχολείου: Πραγματικότητα ή ουτοπία για την Ελλάδα; Σύγχρονη Εκπαίδευση*.

Ξενόγλωσση

- Berger, E. (1991), Parent involvement. Yesterday and Today. *The Elementary School Journal*, v. 91 (3), pp. 209-219.
- Bernstein, B. (1975). *Class, codes and control*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Bloom, B. (1981). *All our children: A primer for parents, teachers and other educators*. N. York: McGraw-Hill.
- Bourdieu, P. & Passeron, J. C. (1990). *Reproduction in education, Society and culture*. London: Sage Publications.
- Coleman, P. (1998). *Parent, student and teacher collaboration. The power of three*. California: Corwin Press, INC.
- Davies, D. - Johnson, V. R. (1996). «Crossing boundaries: An introduction». *International Journal of Educational Research*.
- Epstein, J. L. (1986). «Parents reactions to teacher practices of parent involvement». *The Elementary School Journal*.
- Greenwood, G. - Hickman, C. W. (1991). «Research and practice in parent involvement. Implications for teacher education». *The Elementary School Journal*.
- Jowett, S. - Baginsky, M. - McNeil, M. M. (1991). *Building bridges-Parental involvement in schools*. England: NFER Research Library.
- Kress, G. (1999). *Education of the 21st century. Inaugural Lecture*. London: Institute of Education, University of London.
- Macbeth, A. (1989). *Involving parents: Effective parent-teacher relations*. Oxford: Heinemann.
- Martin, J. - Ranson, S. - Tall, G. (1997). «Parents as partners in assuring the quality of schools». *Scottish Education Review*, 29 (1).
- Munn, P. (1993). *Parents and schools: customers, managers or partners*. London: Routledge.
- Oaks, J. - Lipton, M. (1990). *Making the best of schools. A handbook for parents, teachers and policymakers*. New Haven: Yale University Press.

- O'Connor, M. (1994). *Giving parents a voice. Parental involvement in policy-making*. London: RISE.
- Olmsted, P. (1991). «Parent involvement in elementary education. Findings and suggestions from the Follow Through program». *The Elementary School Journal*.
- Otterbourg, S. (1998). *Using Technology to Strengthen Employee and Family Involvement in Education* (Research Report), U.S.A: Department of Education, The Conference Board.
- Ramsey, M.E. - Bayless, K. M. (1980). *Kindergarden. Programs and Practices*. ST. Louis: The C.V. Mosby Company.
- Sattes, B.D. (1985). *Parent Involvement. A review of the Literature (Occasional Paper No 21)*. Charleston, W.V.: Appalachia Educational Laboratory.
- Secada, W.G. (1989). *Parent involvement in a time of changing demographics*. Arithmetic Teacher.
- Shapiro, D. (2004). *Conflict and Communication. A guide through the labyrinth of conflict management*. N.Y.: IDEA Press Books.
- Stapes, K. - Morris, W. (1993). «Parent participation revisited». In ACSA (Ed.), *The ACSA 1993 Collection Conference Papers: Curriculum in profile: Quality or Inequality?* V. 3, pp. 1107-1119. Belconnen: ACT.
- Tanner, D.C. (2005). *Case studies in Communication Sciences and Disorders*. USA: Allyn & Bacon.
- Tomlinson, S.(1991). «Home-school partnerships». In IPPR (Eds.), *Teachers and parents, Education and Training Paper No. 70*. London: IPPR.
- Turney, C. - Eltis, K. J. - Towler, J. - Wright, R. (1990). *The teacher's world of work*. N.S.W.: Southwood Press Pty Limited.